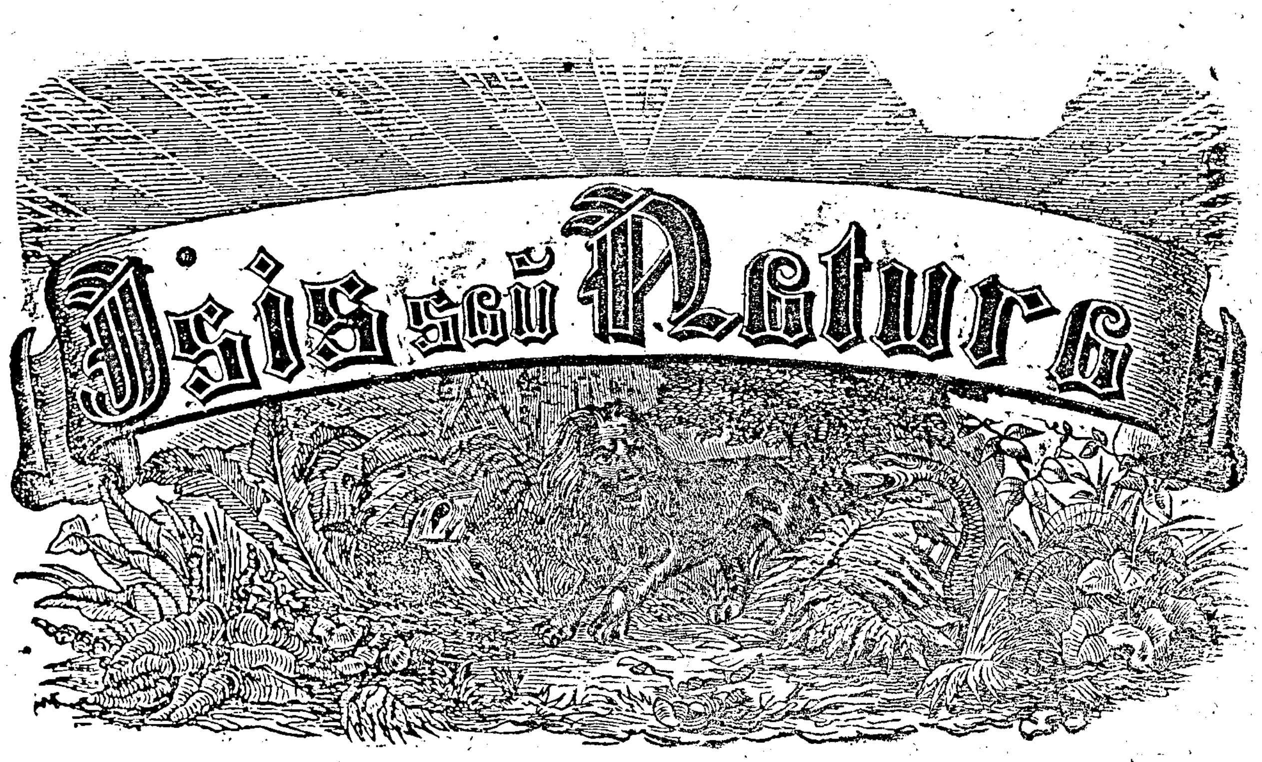

JURNAL

ПЕNТРȢ РЕSПÎNDIРЕА ШТIINЦЕЛОРȢ NАТȢРАЛЕ ШI ESАКТЕ, ÎN ТОАТЕ КЛАSЕЛЕ

Редіцеаtȣ

de

PROFESOR DOCTOR IULIUS BARASH.

№ 2. (Аnȣлȣ алȣ паtрȣлеа) Бȣкȣрешtĭ 15 Ianȣаріе, 1859.

Istopia пъmîntȣлȣĭ.

(Ȣрmаре.)

Ȏ алtъ îmпрежȣраре каре не а арътаtȣ sъпъtȣріле пъmîntȣлȣĭ, este къ пpetȣtindenea гъsimȣ dовеzĭ netъгъdȣite de niште револȣцiȣnĭ че а sȣfepitȣ коажа пъmîntȣлȣĭ din каȣzа апелорȣ очеаnȣлȣĭ. Аша s. e. s'a гъsitȣ de mȣлte орĭ în adîнчimea пъmîntȣлȣĭ, în sînȣлȣ mȣnцiлорȣ, niште sкоïчĭ, кожĭ de melчĭ, oase de пештĭ шi алte рemъшiце але animалелорȣ апоase (каре поtȣ tръi нȣmaĭ în апъ). Мерrîndȣ кȣ senъtȣрĭ de ла sȣрfaцъ sпре sînȣлȣ пъmîntȣлȣĭ, гъsimȣ tpeĭ stpate deoseвite каре аpаtъ fie-каре ȣnȣ deoseвitȣ каракtерȣ dȣпъ deoseвitеле рemъшiце органiче але плаnтелорȣ шi animалелорȣ пеpite, че аȣ рemasȣ în ачеste stpate, ка ȣnȣ вечnікȣ sȣвenipȣ а револȣцiȣnілорȣ пъmînteштĭ (катакліsme) че s'аȣ ȣрmat аколо înainte кȣ miĭ de sеколĭ.

Bestitȣлȣ Cuvier deosiвeште tpeĭ stpate saȣ tъpîmȣрĭ, dȣпъ челе ȣрmъtoape каракtере але рemъшiцелорȣ îmпietpite (палеоntолоџiче) adікъ:

I. *Тъpîmȣлȣ прimарȣ*; aiчĭ se гъseskȣ рemъшiцȣрĭ îmпietpite de mȣлȣштi (melчĭ, sкоïчĭ), de пештĭ; аколо гъsimȣ рemъшiцȣрĭ de niште tîpîtoape (pentiле) d'о mъpime înгpozitoape шi niште шопîрле, (леzapde) mapĭ пънъ ла о sȣtъ de пічіoape шi maĭ віne, кȣ ȣnȣ rîtȣ шi кȣ чоkȣлȣ ȣneĭ пasepĭ (плesiosaȣpe) шi алte animале de fiгȣpe monstpȣoase, fiindȣ denapte de ачеea

че ведемŭ акȣмŭ în domenȣлŭ animaлелорŭ, ші în toate ачесте stpate нȣ se гъсескŭ нічі de кȣмŭ ремъшіца ȣнеі animaлŭ mamiферŭ каре тръеште пе ȣскатŭ.

II. *În тȣрмȣлŭ секȣndарŭ* (a doa stpatъ) se гъсескŭ ремъшіцȣрі de мȣлте mamiфере mapine ші de кîте-ва mamiфере пъмîntешті (animaлe кȣ ціце каре аŭ тръітŭ în маре saŭ пе ȣскатŭ); спре esemплȣ, împрежȣрȣлŭ Паріsȣлȣі se гъсескŭ ремъшіцȣрі împietpite d'ȣнŭ animaлŭ паxiderмŭ, кȣноскȣтŭ sȣбŭ нȣmipe de mapeлe Megatherium, Megalonyx ш. ч. л. Asemenea animaлe нȣ se maі гъсескŭ акȣмŭ.

III. *În тȣрмȣлŭ терціалŭ* (алŭ tpeiлea stpatŭ) se гъсескŭ oase împietpite de ніште animaлe mamiфере пъмîntешті de o мъріme estpaopdinapъ. Ачесте ремъшіцȣрі sȣntŭ кȣноскȣте sȣntŭ нȣмipe de Mamȣtŭ (elefant din Siberia) каре а авȣтŭ ȣнŭ корпŭ d'o мъріme deoseбітъ fiindŭ акоперітŭ кȣ o лînъ лȣнгъ ші гроасъ; asemenea ші Mastodonŭ, (елефантŭ antidелȣвіанŭ,) aі кърȣіа dinці каре se гъсескŭ акȣмŭ împietpiці în adîнчimea пъмîntȣлȣі, sîntŭ мapі ка капȣлŭ ȣнȣі копілŭ ші аскȣнціці întp'ȣнŭ кіпŭ кȣpiosŭ; лîнгъ ачеаста se гъсескŭ ремъшіцȣрі împietpite de pinочер ші de inoпotamŭ, de o мъріme deoseбітъ de mape.

În toate ачесте stpate, нȣ se гъсескŭ ремъшіцȣрі de oaseлe *animaлелорŭ кȣ patpȣ mîinі* (quadrumana) adікъ de maімȣце ші нічі de кȣмŭ вр'о ȣрмъ de омŭ.

Обсерваціȣнea ачесторŭ stpate, не asirȣръ dapŭ întp'ȣн modŭ netъгъdȣітŭ, къ sȣпрафаца пъмîntȣлȣі nostpȣ a sȣфepітŭ maі мȣлте префачері, каȣzate прin ніште tepiбіле революціȣні fiziче че аŭ пръпъdітŭ toate fiinцеле пъмîntȣлȣі, împpeȣнъ кіарŭ кȣ sȣпрафаца пъмîntȣлȣі însȣші. Dapŭ прin ачесте революціȣні fiziче (katакlisme) аŭ ешітŭ din sînȣлŭ очеанȣлȣі nemърџinітŭ, ніште stpate ші kotinente нȣоі; anoі sȣбеніpe d'ачесте katакlisme аŭ ръмасŭ în tpadіціȣніле поплȣларе nestepse sȣntŭ нȣмipe de потопŭ (diluvium) de каре вомŭ ворбі ла вале maі мȣлтŭ. Аша dap, în секолії antidелȣвіанi (înaintea потопȣлȣі) a авȣтŭ пъмîntȣлŭ nostpȣ maі мȣлте епоче. În епока d'întîia, dȣпе че ешісе пъмîntȣлŭ din sînȣлŭ *хаоsȣлȣі*, ка Venus акоперітъ de spȣмъ ешіndŭ din sînȣлŭ Очеанȣлȣі, atȣnчі н'а fostŭ asȣпра sȣпрафецеі пъмîntȣлȣі нічі ȣнŭ вецеtaлŭ, нічі ȣнŭ animaлŭ; din kontpa, maі totŭ пъмîntȣлŭ a fostŭ акоперітŭ кȣ апеле мърії ші абіа чеа maі мікъ парте dintp'însȣлŭ se ȣркасе în форма de insȣле, абіа ȣскате. Dȣпъ ачеаstъ епокъ пріmitiвъ, венеа епока sekondapъ (stpata a doa) saŭ a tipîtoapeлорŭ ціrantiче, a mamiферіlорŭ mapine ші пъмîntешті ші a паxiderмелорŭ. Dȣпъ ачеea a ажȣнsŭ епока a tpeia (stpata a tpeia) saŭ a animaлелорŭ ціrantiче antidелȣвіане, a Maмȣтȣлȣі, Mastodontȣлȣі, a Dinotepiȣлȣі ш. ч. л. Пе ȣрмъ sosea потопȣлŭ (dilȣвіȣлŭ) челŭ din ȣрмъ каре s'a ȣрmatŭ nainte шase miі de anі апроапе; dȣпъ каре, faца пъмîntȣлȣі a лȣatŭ форма sa d'акȣмŭ împodoбindȣ-se de domenȣлŭ плантелорŭ ші animaлелорŭ каре o акопере în zioa de astъzі, îmбогъціndȣ-se ші de fiȣлŭ stpълȣчindŭ кȣ imaціȣлŭ zeeскŭ, domnitopŭ алŭ креаtȣреі пъмîntешті; кȣ ачеаstъ fiinцъ каре не este foapte кȣноскȣтъ sȣntŭ нȣmе de *омŭ*.— Че mistepiŭ, че idee în налтъ, isбіtitoape, ні se înfъцішеазъ акȣмŭ! Токмаі ка ȣнŭ meштepŭ omeneskŭ, каре, 'nainte de a se апȣка de o лȣкраре перфектъ, se черчетеzе кȣ лȣкрърі simпле ші maі пȣцінŭ перфекtе; dъpапъnъ ȣнȣлŭ dȣпъ алтȣлŭ, ачесте чоркърі пînъ s'a eksepsatŭ, ші atȣnчі se апȣкъ de лȣкрȣ desъвîpшітŭ înналтȣлŭ skoпŭ алŭ лȣі; аша ші natȣpa, în tpeі pîndȣрі a înчеркатŭ креаціȣнea fiinцелорŭ пъмîntешті, ле a dъръпъnatŭ ȣна dȣпъ алта, manifestîndȣ-se, în toatъ креаціȣнea нȣоъ, în toatъ епока нȣоъ кȣ *maі* мȣлте перфекціȣні ші аша înчепîndŭ кȣ епока шопîрлеі, a ажȣнsŭ în ȣрмъ ла епока чеа maі перфектъ, adікъ a креаціȣнеі омȣлȣі, ачестеі fiinці чеі maі sȣблime ші admiраbile че tpъеште sȣntŭ черіŭ.

Формаціȣнea пъмîntȣлȣі, amŭ възȣтŭ къ нȣ s'a фъкȣтŭ d'o datъ, чі din kontpa în перioade (intepвале) лȣнці, каре sȣntŭ însemnate în istopia бібlікъ sȣnt нȣмipe de zіле але zidipii лȣміі. Noі нȣ пȣtemŭ ші кîте секоле копрinde fie-каре din ачесте intepвале. Mezȣлŭ, saŭ sîmбȣрȣлŭ (sȣбstanца) пъмîntȣлȣі, negpeшітŭ къ a авȣтŭ tpeбȣінцъ de miі de anі пînъ ла konsoлidapea (întъpipea) лȣі, fiindŭ къ opі-кȣm, sîntemŭ siлiці a не înкіпȣі къ ла înчепȣтŭ a *fostŭ totŭ глобȣлŭ* nostpȣ o matepie moaле, fлȣidъ, fiepбinte, ші пе ȣрмъ sekîndȣse înчетŭ, înчетŭ (ка o ціrantікъ

въшікъ fiepвinte) s'a konsoлidatŭ (întъpitŭ) în чentpъ ші ачeastъ konsoлidape a mepsŭ kpeskîndŭ din чentpъ snpe sъnpafaцъ. — Ачeastъ idee, nъ este вр'o inotesъ aвътътъ, пъskочitъ fъpъ nічĭ o вazъ, чi din kontpa pidikîndŭ okiĭ noштpiĭ snpe чepiŭ, гъsimŭ kъ kiapŭ în faцa noastpъ se fopmeazъ лъmĭ saŭ aлte пъmîntъpĭ în ъnівepsŭ, totŭ întp'ачestŭ kinŭ. Este în чepiŭ o kлasъ de steлe kъnoskъte sъnt nъmipe de steлe neвълoase ші de nete neвълoase; adikъ вedemŭ în чepiŭ (npin teлeskonŭ) întp'ънŭ лokŭ ka o natъ лъminoasъ (пар' kъ este ънŭ nъopŭ mikŭ stpълъчitopŭ) nefiindŭ шъpцinitъ întp'ънŭ kinŭ kъpatŭ împpeжъpълŭ eĭ. Neste kîtъ-вa вpeme, s'apatъ ачeastъ natъ maĭ лъminoasъ în miжлokŭ, fopmîndŭ ka o stea stpълъчitъ, soлidъ kape este înkonжъpatъ de o neвълъ (nъopŭ) anpinsъ ші лъminoasъ de o лъminъ maĭ mikъ. Anoĭ iap neste kîtъвa вpeme, se stpinцe ачeastъ neвълъ ші maĭ вine, se pъtъnжeште maĭ pegълatŭ ші atъnчĭ s'a sъвîpшitŭ fopmaцiъnea aчestъĭ пъmîntŭ kape s'apatъ лa noĭ akъmŭ ka o stea pъtъndъ вine mъpцinitъ, soлidъ ші stpълъчitoape; aшa ші пъmîntъл nostpъ, în enoka fopmaцiъneĭ saлe, negpeшit kъ s'a înfъцiшat tot în ачestŭ kinŭ лokъitopiлop ънъĭ aлtŭ kopnŭ чepeskŭ (nлanetъ) kape se aflъ în ъnівepsŭ.

Вedemŭ dap kъ natъpa însъшĭ ne dъ ънŭ esemnлъ npin kape nъtemŭ ziче чe s'a ъpmatŭ ne пъmîntълŭ nostpъ kъ miĭ de sekълĭ înaintea esistenцeĭ neamълъĭ omeneskŭ ші a tъtълopŭ fiinцeлopŭ viĭ. Astŭ-feлŭ este dapълŭ npeцiosŭ ші misiъnea sъвлimъ a paцiъneĭ noastpe! Ea îmвpъцiшeazъ nemъpцinipea timnъpiлopŭ ші a snaцiълъĭ; okiĭ inteлiцinцeĭ noastpe въdŭ ъnde nъ este nічĭ ънŭ oвiektŭ вiziвiлŭ ші ka ънŭ adeвъpatŭ fiŭ aлŭ чepeштiĭ npoвedinцe, npeвede лъkpъpiлe вiitoape чe n'aŭ eшitŭ înkъ din nimikŭ, totŭ de o datъ npiвeште ші лa лъkpъpiлe tpekъte a kъpopa esistenцъ a fostŭ askъnsъ de toate fiinцeлe вiĭ.

Пъtpъnшĭ dap de ачeastъ inaлtъ konвikцiъne, kъ paцiъnea omeneaskъ noate deskonepi eвenimenteлe fiziче чe s'aŭ ъpmatŭ лa înчenъtълŭ sekълiлopŭ, aŭ kъъtatŭ fiziчiĭ a esnлika kъmŭ s'a fopmatŭ koaжa пъmîntълъĭ nostpъ în stapea în kape o гъsimŭ akъmŭ, ші aшa a eшitŭ tpeĭ teopiĭ (sisteme) deoseвite, чe tpeвъe sъ лe nomeцimŭ aiчĭ.

1. Fopmaцiъnea koaжeĭ пъmîntълъĭ npin ънŭ fokŭ sъв-пъmînteskŭ.

Naptizaniĭ ачesteĭ teopiĭ zikŭ kъ, toate deoseвiteлe metaлe ші minepaлe s'aŭ fopmatŭ nъmaĭ npin deoseвipea гpadълъĭ de kълdъpъ ші de anъsape (гpeъtate) kъpopa aŭ fostŭ sъnъse; adikъ kъ kîtŭ ънŭ minepaлŭ a fostŭ nъsŭ maĭ adînkŭ în sînълŭ пъmîntълъĭ, kъ atîta maĭ mълtŭ a fostŭ sъnъsŭ infлъinцeĭ ънeĭ kълdъpĭ mapĭ, npekъmŭ amŭ въzъtŭ maĭ sъsŭ; ші a sъfepitŭ o maĭ mape гpeъtate în adînчimea aneлopŭ oчeanълъĭ, kape atъnчĭ a akonepitŭ toatъ faцa пъmîntълъĭ. Iakoв Xaл a fъkъtŭ niште esnepienцe, npin kape a doвeditŭ kъ, nъindŭ nisinŭ de sъnt mape лa o adînчime de 1700 niчioape, s'a fъkъtŭ niatpъ; asemenea, nъindŭ вapŭ sъвt o adînчime de 3000 niчioape, s'a fъkъtŭ mapmъpъ. Aшa, fiindŭ kъ штimŭ, kъ чea maĭ mape adînчime a oчeanълъĭ este 4 miлe цeoгpafiче (96 de miĭ de niчioape) de ачeea nъtemŭ esnлika npea вine kъmŭ s'a fъkъtŭ npin ачeastъ гpozaвъ anъsape, чeлe maĭ tapĭ nietpi (npekъmŭ nopfipŭ, гpanitŭ, sienitŭ); asemenea ші kъmŭ s'aŭ fopmatŭ pemъшiцъpĭ de вeцetaлe ші animaлe în niште nietpe de kъpвъnĭ (koks, kъpвъnĭ îmnietpiцĭ). Naptizaniĭ ачesteĭ teopiĭ se kiamъ *Плъtoniштiĭ.*

II. Fopmapea koaжeĭ пъmîntълъĭ npin anъ.

Naptizaniĭ ачesteĭ sisteme (kape se kiamъ *Nentъniшtĭ*) zikŭ kъ лa înчenъtълŭ вeakъpiлopŭ, a fostŭ пъmîntълŭ nostpъ ka o вътikъ nлinъ de ънŭ fлъidŭ fiepвinte; în ачestŭ fлъidŭ aŭ fostŭ tonite (soлъte) toate minepaлeлe. Ne ъpmъ înчenîndŭ пъmîntълŭ fepвîndŭ a se peчi ші a nъne гpadъл kълdъpeĭ saлe în ekъiлiвpъ (kъmnъnъ) kъ temnepatъpa mълtŭ maĭ peчe a aepълъĭ лъmeĭ, atъnчĭ negpeшitŭ kъ minepaлeлe ші metaлeлe чe pemъnŭ kъpгъtoape nъmaĭ лa o kълdъpъ foapte însemnatъ, kîndŭ s'aŭ peчitŭ, s'aŭ ші konsoлidatŭ (întъpitŭ) ші aшa s'aŭ sъitŭ mъnцiĭ npimitiвĭ, adikъ mъnцĭ kape s'aŭ nъskъtŭ împpeъnъ kъ întъpipea пъmîntълъĭ, însъ sînt mъnцĭ în kape nъ se гъseskŭ nічĭ o pemъшiцъ de вpe ънŭ вeцetaлŭ saŭ d'o fiinцъ вie nepitъ. Ачeштĭ mъnцĭ sîntŭ komnъшĭ de гpanitŭ, nopfipŭ ші d'aлte nietpe npimitiвe. Dap ачeste npeчinitaцiъnĭ (adikъ deo-

вебіреа ȣнȣĭ корпŭ solidŭ dintp'ȣнŭ lȣidŭ ale мȣнцілорŭ, нȣ s'аŭ ȣрматŭ d'o datъ, чі în maĭ мȣлte intepвале; апоĭ fiindŭ къ dȣпе пречіпіtaцiȣнea чеа dintiiŭ s'a împodoбitŭ пъмîntȣлŭ кȣ niшte вецеtaле ші animaле, de ачеea ла toate pеволȣцiȣнiле пъмîntȣлȣĭ dȣпе ȣpmъ, kîndŭ iapъшĭ din нȣoŭ s'a fъкȣtŭ вре o tȣрбȣраре între очеанŭ ші kontinentŭ, eшindŭ din нȣoŭ niшte мȣнцĭ ка o нȣoъ пречіпіtaцiȣне, atȣнчĭ аŭ pемасŭ în sîнȣлŭ ачеstopŭ мȣнцĭ niшte pемъшiцȣpĭ de вецеtaле ші de animaле че аŭ пepitŭ în ачеastъ pеволȣцiȣне d'asȣпpa feцiĭ пъмîntȣлȣĭ пpin въpsapea апелорŭ очеанȣлȣĭ; аша s'аŭ fъкȣtŭ мȣнцiĭ d'алȣвie saŭ de гръмъdipe (че konpindŭ în sine nisinŭ, пietpe nisinoase, пietpiшȣpĭ, пъмîntŭ галбенŭ ші пъмîntŭ negpȣ). Dȣпъ ачеаstъ sistemъ, мȣнцiĭ de гpanitŭ sȣntŭ чеĭ maĭ векĭ asȣпpa пъмîntȣлȣĭ, ші мȣнцiĭ de бazaлt sȣnt чеĭ maĭ ноȣĭ eшiцĭ dȣпъ ȣpmъ (din вȣлкапе); de ачеea гъsimŭ пе Бazaлt нȣsŭ asȣпpa stpateлopŭ de мȣнцĭ пpimitiвĭ ші de мȣнцĭ d'алȣвie. Ачеаstъ sistemъ a гъsitŭ favopŭ ла мȣлцĭ natȣpaлistĭ, пpeкȣмŭ ла Linée ші кiapŭ ла вestitȣлŭ Алекsandpȣ de Humboldt. (Ва ȣрма)

Врабіа.

Чіne нȣ кȣnoaшte пе ачеstŭ mikŭ miшелŭ кape, fъpъ воінца noastpъ ші fъpъ sъ не întpeбе, s'a fъкȣtŭ мȣsafipŭ în kaseле ші opaшеле noastpe? Чіne нȣ кȣnoaшte пе ачеstŭ mikŭ хоц кape не fȣpъ din kasъ feлȣpimĭ de лȣкpȣpĭ, пpeкȣмŭ гръȣнце ш. ч. л. ші este înгъdȣitŭ de поліціе, în kontpa обічеiȣлȣĭ sъŭ (adeкъ a поліцieĭ) къ пpinde пе хоцĭ mічĭ ші лasъ în паче пе чеĭ mapĭ? Чіne нȣ кȣnoaшte пе ачеstŭ палавpацiŭ кape totŭ палавpъ ші totŭ вopбеште fъpъ sъ'лŭ înцелеагъ чіne-ва, întokmaĭ ка ȣniĭ opatopĭ kînd н'аŭ гласŭ saŭ kîndŭ вopŭ sъ апepe o кaȣzъ nedpeantъ?

Аша dapŭ, поate sъ не zікъ чіne-ва: dakъ ачеаstъ пасъpe este аша de кȣnoskȣtъ, de че вopбimŭ de dînsa întp'ȣнŭ aptiколŭ deoseбitŭ în ачеstŭ жȣpnaлŭ? Dapŭ fiindŭ къ de мȣлte opĭ se întîmплъ къ tokmaĭ ȣнŭ лȣкpȣ комȣнŭ кape 'лŭ bedemŭ în toate zілеле, îлŭ шtimŭ maĭ пȣцinŭ бine de kîtŭ ȣнŭ лȣкpȣ papŭ кape eȣчitъ кȣpiozitatea noastpъ, de ачеea не amŭ înкінȣitŭ къ поate ȣнȣлŭ, алtȣлŭ sъ înвеце чева ші în ачеstŭ aptiколŭ despпe ачеаstъ пасъpe аша de комȣнъ ші de кȣnoskȣte.

Eatъ кȣмŭ kapaktepiseazъ Buffon, врабiea.

Врабiea, (Fringilla domestica, Moineau) zіче елŭ, este o пасъpe d'o natȣpъ foapte fepбinte, maĭ кȣ seamъ în пȣнktȣлŭ amopȣлȣĭ. Кeapŭ doъ-zечĭ de opĭ пе zi ші maĭ бine, поate sъ sakpifiче пе алtapȣлŭ amopȣлȣĭ ші нȣ se simte нічĭ de кȣмŭ ostenitŭ; din kontpa, гȣsteazъ totŭ-d'аȣna кȣ чеа maĭ mape бȣкȣpie dȣлчеаца amopȣлȣĭ. Ȣniĭ цінepĭ кape s'аŭ însȣpatŭ aбia în ачеstŭ kapnaвaлŭ ші кape пpin ȣpmape sîntŭ înкъ în „лȣna miepeĭ“, apŭ пȣtea sъ iea лекцiĭ de ла врабie în пpiвінца ачеsteĭ. Ȣнŭ лȣкpȣ кȣpiosŭ este къ dama врабie, sъ паpe къ simte maĭ пȣцinъ плъчepe în ачеste neîpeчepĭ intepesante, de kîtŭ кавалеpȣлŭ еĭ. D'ачеаsta поate sъ пpoвie къ dameле врабieĭ sîntŭ totŭ-d'аȣna maĭ pацiонабiле de kîtŭ еĭ ші ȣpmeazъ maksima (повацa) fiлozofiкъ кape ziче: „ачеea че este пpea мȣлtŭ, нȣ e sъnъtosŭ.“

Kîndŭ ва чіne-ва sъ fakъ o компapaцiȣнe în pегнȣлŭ animaлŭ întp'ȣнŭ amopŭ елегantŭ, нȣtemŭ sъ zічemŭ pomantikŭ, плinъ de tendpeaцъ ші de intpodȣчepĭ mîнгъitoape, ші întp'ȣнŭ amopŭ пpozaikŭ кape înчепе istopiea кȣ sъfîpшitŭ, ȣnde sъ afле мȣлte акцiȣнĭ ші пȣцine ofтъpĭ ші пpeлiminъpĭ; kîndŭ ва чіne-ва, zічemŭ, sъ fakъ o компapaцiȣнe întp'ачеste doъ feлȣpĭ d'amopŭ ла пасъpĭ, sъ iea dpentŭ modeлŭ, пopȣмбŭ ші врабiea. Maskȣлȣлŭ пopȣмбȣлŭ faче кȣpte soцieĭ saле кȣ feлȣpimĭ de mîнгiepĭ, елŭ este ȣнŭ amantŭ, пе kîndŭ maskȣлȣл врабiea se компoaptъ ка ȣniĭ бъpбацĭ din maхaла; елŭ чepe fъpъ мȣлtъ цepemonie ачеea че este ел, ка бъpбatŭ, în dpentŭ ка sъ чеаpъ.

Semneле întp'o врабie maskȣлъ ші femeлъ, sîntŭ челе ȣpmъtoape:

Femeлa este maĭ mikъ de kîtŭ maskȣлȣ ші 'nainte пе gîtŭ н'аpe o патъ neагpъ ка maskȣлȣ; toatъ колоapea sa este d'ȣнŭ чепȣшiŭ maĭ deskisŭ dapŭ sȣsŭ пeste kanŭ este d'o колоape oa-

кешъ; maskȣлii tinepĭ seamънъ кȣ femeлa în прiвinца înfъцiшърeĭ лорȣ̆ estepioepe.

Sîntȣ̆ mȣлte snеце de връбiĭ: врабiea албъ кape este d'o колоаре mȣpdapъ, saȣ̆ албъ ка zъпada; врабie галбепъ, врабie рошie ш. ч. л.

Врабiea (Fringilla Domestica, L.

Капȣлȣ̆ sъȣ̆ гроsȣ̆, чiокȣлȣ̆ sъȣ̆ гроsȣ̆ шi sкȣptȣ̆, окiĭ sъĭ плinĭ d'o mape вioiчiȣne; toate aчestea daȣ̆ връбieĭ o fizionomie d'o mape imneptinenцъ, anoĭ gîtȣлȣ̆ sъȣ̆ fiindȣ̆ sкȣptȣ̆, кор-

пълȣ̆ îndesatȣ̆, гросȣ̆ ші ларгȣ̆, коада îngȣstъ; toate ачестеа, zічемȣ̆, daȣ̆ animалȣлȣ̆ї o fizionomie пȣціn плъкȣtъ, ші tȣtȣрорȣ̆ mішкърілорȣ̆ вале dъ ȣnȣ̆ чева stingȣ̆ ші neплъкȣtȣ̆. Апої ші stpigapea sa monotonъ, de каре нȣ нȣtemȣ̆ sъ skъпъmȣ̆ nічї odatъ, іарȣ̆ нȣ kontpibȣe mȣлtȣ̆ a ne determina în faвoapea ачестеї пасере.

Врабіеа кȣmȣ̆ o vedem; нȣmaї este în stapea eї natȣpалъ; къчї акȣmȣ̆ нȣ se maї гъсеште o врабіе sълбatікъ, чї toate връбііле че esistъ, sînt domestічіte. Toїȣ̆ неамȣлȣ̆ ачестеї пасере, tpъеште акȣmȣ̆ пе kostȣлȣ̆ oamenілорȣ̆ ші tpъеште нȣmaї în sочіetatea лор. Ȣnȣ̆ кълъtорȣ̆ în kîmпііле desepte, imense, але Амерічеї mepidionале, пъръsite nînъ акȣmȣ̆ de oamenї; dakъ vede în aepȣ̆ o врабіе, e sigȣpȣ̆ къ апроапе tpeбȣe sъ se гъseaskъ o локȣінцъ de omȣ̆; mъкарȣ̆ o кірчȣmъ saȣ̆ ȣnȣ̆ bopdeiȣ̆. Ла întpeбapea: че s'арȣ̆ fъчеа de врабіе dakъ n'арȣ̆ esista oamenї пе пъmîntȣ̆? Ръspȣndemȣ̆: къ нȣ штimȣ̆; atîta нȣmaї штimȣ̆ къ ла попȣлії вінъtopї ші nomazї ла каре se aflъ пȣцінї череале, аколо se aflъ ші пȣціne връбії. Кȣ kîtȣ̆ кȣлtȣра ȣneї църї nainteazъ, кȣ atîtȣ̆ връбііле se îmȣлцeskȣ̆ maї mȣлtȣ̆.

Обічеіȣлȣ̆ връбіеї d'a tpъі înmizлokȣлȣ̆ nostpȣ, a nepfekціonatȣ̆ ші instinktȣлȣ̆ ачестор пасере; еле штіȣ̆ sъ akomodeze mopaвȣpіле лорȣ̆, tіmпȣpілорȣ̆ ші împрежȣpъpілорȣ̆ în каре se aflъ. Кȣ toate ачестеа, sîntȣ̆ în карактерȣлȣ̆ лорȣ̆ niште партікȣларітъці каре нȣ ле лаsъ nічї odatъ. Аша s. e. sîntȣ̆ връбії nретȣtindenea îndpъzneцe, еле нȣ se temȣ̆ de omȣ̆, nічї нȣ se sперіе de sгomotȣлȣ̆ орашелорȣ̆ mapї. Презенца omȣлȣї, нȣ fache asȣпра лорȣ̆ nічї o impresiȣne. O врабіе, toiȣ̆ ȣpmeazъ a mînka, mъкарȣ̆ къ s'a апропіатȣ̆ de dînsa ȣnȣ̆ omȣ̆ foapte апроапе, ба înkъ ea nічї нȣ întoapче капȣ ка sъ'лȣ̆ vazъ. Eatъ o ȣmiлінцъ пентрȣ ȣnії oamenї плінї de vanitate каре вор къ tot-d'aȣna toatъ лȣmea sъ se ȣite ла dînшії, imaцinîndȣ'шї ка sъ zічемȣ̆ аша, къ eї sîntȣ̆ ogлinda лȣmeї.

Връбііле aȣ̆ diferite modȣpї прін каре esпрim simціmîntele лорȣ̆. Чіне аре oapeшї-каре esnepiінцъ, поate sъ deoseбeaskъ біне kîndȣ̆ o врабіе este veseлъ, saȣ̆ nekъжітъ, kîndȣ̆ 'ї e fpікъ ші kîndȣ̆ este лініштітъ. Вара кътре seapъ, se adȣnъ mȣлte ла ȣnȣ̆ локȣ̆ ȣnde ворвeskȣ̆ toate împреȣnъ. Dapȣ̆ ачеаstъ adȣnape нȣ e прово- катъ de вр'ȣn simц de simпатie saȣ̆ de sочіaбілitate, чї нȣmaї ка sъ поатъ fȣра maї біне ші maї mȣлtȣ̆ toate odatъ ші kîndȣ̆ ле sперіе чінева кȣ sлобоzipea ȣneї пȣшчї, atȣnчї toate se pъdікъ odatъ, însъ нȣ fȣгȣ̆ depapte ші іарȣ̆ se aшezȣ̆ ла ȣnȣ̆ локȣ̆. Кȣ toate ачестеа, гъsimȣ̆ ла ачесте пасърї oapeшї-каре легътȣръ de fаміліe; къчї пȣії ръmînȣ̆ toatъ вара лінгъ пъpінції лорȣ̆ ші s'a observatȣ̆ къ, kîndȣ̆ o врабіе femeлъ este înkonціȣpatъ de пȣії sъї ші kîndȣ̆ a omopîtȣ̆ чіне-ва пе mȣma, пȣії нȣ daȣ̆ fȣга, din kontpa sъ îndesezȣ̆ ші se stpîngȣ̆ ȣпȣлȣ̆ лінгъ алtȣ, mъкарȣ̆ къ vede къ fpацiї лорȣ̆ kade mopцї ȣпȣлȣ̆ dȣпe алtȣ; dapȣ̆ dakъ a datȣ̆ чіне-ва кȣ пȣшка în пȣmъ ші n'a ловіt'o, atȣnчї ea sъ skoaлъ кȣ toцї пȣії ші fȣгȣ̆. Eatъ іарȣ̆ o dovadъ ші ла врабіе къ, kîndȣ̆ opfanії ръmînȣ̆ fъръ mȣmъ, sîntȣ̆ pетъчіцї ші пердȣцї.

Zборȣлȣ̆ връбіілорȣ̆ e skȣptȣ̆ ші греȣ̆; нȣ noiȣ̆ sъ se pъdіче îndatъ ші kîndȣ̆ плеkȣ̆, ачеаsta sъ ȣpmeazъ ла toцї odatъ кȣ mȣлtȣ̆ sгomotȣ̆. Еле нȣ sîntȣ̆ пасърї кълъtoape, еле нȣ skimбȣ̆ лесне околȣлȣ̆ în каре s'aȣ̆ aшezatȣ̆, dapȣ̆ ȣpmeazъ аколо кȣ zeлȣ̆ dȣпe локȣрї ȣnde s'aȣ̆ гъsitȣ̆ diferite продȣкціȣnї agpікoле, ка sъ ле mъnînче ȣпȣлȣ̆ dȣпe алtȣлȣ̆. În ценере, нȣ se aшezȣ̆ de kîtȣ̆ în църї fertiле ші біне кȣлtivate, ȣnde aȣ̆ mȣлte провізіȣнї agpікoле ші este o regȣлъ ценерaлъ къ нȣtemȣ̆ sъ апрецȣim біне ші жȣstȣ̆ stapea naintatъ a agpікȣлtȣpeї întp'o царъ, прін нȣmерȣлȣ̆ връбіілорȣ̆ че se aflъ аколо.

Врабіеа, кȣ toatъ mікшорimea корпȣлȣї eї, поате sъ pабde біне în кълдȣръ ші în fpigȣ̆. De ачеа ле гъsimȣ̆ nретȣtindenea; în църіле челе maї калде, прекȣmȣ̆ în Eцinтȣ̆, Nȣбіеа, Барбаріа, ка ші în църіле челе maї fpigȣpoase, прекȣmȣ̆ Siбepіеа.

Врабіеа fache кȣїбȣлȣ̆ sъȣ̆ кȣ fînȣ̆ ші кȣ fȣлції. Kîndȣ̆ гъseskȣ̆ o oaлъ, saȣ̆ o гаȣръ întp'ȣnȣ̆ zidȣ̆ ȣnde поате sъ aшeze кȣїбȣлȣ̆ лорȣ̆, atȣnчї нȣ'шї daȣ̆ mȣлtъ osteneaлъ кȣ fачереа кȣїбȣлȣї ші îлȣ̆ fakȣ̆ întp'ȣnȣ̆ modȣ̆ imperfektȣ̆ ші grosiepȣ̆, dapȣ̆ kîndȣ̆ sîntȣ̆ siліte a fache кȣїбȣлȣ̆ лорȣ̆ пе vîpfȣлȣ̆ арборілорȣ̆, прекȣmȣ̆ пе sълчї, saȣ̆ пе нȣчї, atȣnчї 'шї daȣ̆ mȣлtъ osteneaлъ ші fakȣ̆ ȣnȣ̆ кȣїбȣ к'o mape apтъ, adekъ îлȣ̆ fakȣ̆ potȣndȣ̆ лъsîndȣ̆ нȣmaї жосȣ̆ o mікъ гаȣръ de iн-

tpape. Alte врѣбiĭ fakȣ inвazisnĭ în kȣiбȣpile pîndȣpeлeлopȣ, aлe пopȣmбiлopȣ ш. ч. л. Врaбia пȣne чinчĭ, шease saȣ onlȣ oȣъ, kape sîntȣ d'o koлoape чenȣшie kȣ nete oakeшe. Чeĭ miчĭ kîndȣ esȣ din oȣъ, n'aȣ *fȣлџĭ шi sîntȣ* poшiĭ. Femeлa kîndȣ kлoчeшte, nȣ sъ snepie de nimikȣ шi mъkapȣ kîtȣ de mape sъ fie sromotȣлȣ împpeџiȣpȣлȣ eĭ, totȣ nȣ dъ fȣga шi ȣpmeazъ a kлoчi, o împpeџiȣpape kape o гъsimȣ *лa nȣџine* nasъpĭ.

Връбiiлe sîntȣ пъsъpĭ kape se domestiчeskȣ лesne. Лesne лe oбiчnȣeшte чine-вa kȣ stape de poбie, kînd sîntȣ npinse, deвinȣ askȣлtъtoape лa гласȣл omȣлȣĭ, npiimesk fъpъ sfiaлъ mînkape din mîna лȣĭ, îлȣ mînгîe шi îĭ fakȣ o netpeчepe. Aчeste пъsъpĭ îndpъzneџe kape лe плaчe attîta лiбeptate, în ȣpma mîngîepiлopȣ шi a intepesȣлȣĭ, nepd în kantiвitate (poбie) întp'attîta noблeџea a kapaktepȣлȣĭ лopȣ în kîtȣ deвinȣ sepвiлe шi гъбeskȣ лa sfîpшitȣ плъчepea a fi poaбe. Eatъ чe noate faчe kopȣnџiȣnea komбinatъ kȣ skлaвaџiȣл, лa o вpaбie! Поate sъ iea чine-вa d'aчeasta, o лekџiȣne mape nentpȣ omȣ шi naџiȣne!

Natȣpaлiştiĭ вapieazъ în oniniȣnea лopȣ în panoptȣлȣ лȣnџimeĭ вieџeĭ a вpъбiiлopȣ; ȣniĭ zikȣ kъ tpъeskȣ doĭ anĭ, aлџiĭ npetindȣ kъ tpъeskȣ natpȣ шi keapȣ ontȣ anĭ. Dapȣ aлџiĭ asiгȣpъ kъ aȣ въzȣtȣ вpъбiĭ kape aȣ tpъitȣ nînъ лa 24 de anĭ, keapȣ în stape de poбie. Se npetinde kъ вpaбiiлe poбite tpъeskȣ maĭ mȣлtȣ de kîtȣ чeлe лiбepe; dakъ apȣ fi aшa, atȣnчĭ apȣ fi aчeasta o чipkȣmstanџъ kontpape kȣ aчeea kape o вedemȣ лa oamenĭ, adekъ kъ oameniĭ лiбepĭ tpъeskȣ *maĭ mȣлtȣ* de kîtȣ skлaвiĭ шi keapȣ kъ лa naџiȣniлe лiбepe, tepmenȣлȣ de mizлokȣ aлȣ вieџeĭ este maĭ mape de kîtȣ лa naџiȣnĭ skлaвe.

Връбiiлe sîntȣ foapte mînkъчioase. Eлe mъnînkȣ чeлe d'întîiȣ sniчe dȣne kîmnȣ, чeĭ d'întîĭ stpȣгȣpiĭ din вie, чeлȣ maĭ бȣnȣ гpîȣ din magazie шi aшa fakȣ stpikъчiȣne mape oameniлopȣ; însъ ne лîngъ stpikъчiȣnea kape fakȣ, sîntȣ ne d'aлtъ napte шi foapte foлositoape agpikȣлtȣpeĭ, kъчĭ mъnînkȣ шi npъnъdeskȣ o mȣлџime de вepmĭ, omizĭ, лъkȣste, mȣшte шi aлte insekte вътъmъtoape agpikȣлtȣpeĭ. S'a fъkȣtȣ o kaлkȣлъ kъ o nepeke de вpъбiĭ *mъnînkȣ* întp'o sъnтъmînъ maĭ *mȣлtȣ* de kîtȣ tpeĭ miĭ omizĭ шi вepmĭ. Dapȣ în џenepe, nȣtemȣ ziчe kъ esistinџa лopȣ e totȣ maĭ mȣлtȣ вътъmъtoape de kîtȣ foлositoape agpikȣлtȣpeĭ; de aчeea, în maĭ mȣлte лokȣpĭ în Eȣpona epa o лeџe kape opdonъ џъpanȣлȣĭ a omopî шi a nimiчi вpaбia. În ȣneлe лokȣpĭ însъ aȣ desfiinџatȣ aчeste лeџĭ, fiindȣ-kъ s'a înkpedinџatȣ kъ dȣne чe aȣ *omopîtȣ вpaбia*, s'a *înmȣлџitȣ mȣлџĭ* aлџĭ inamiчĭ agpikȣлtȣpeĭ шi aшa a înчenȣtȣ sъ лase ne вpaбia în naчe. În Eȣpona, лeџisлaџiȣnea fpanчezъ este în defaвopȣлȣ лopȣ, ne kîndȣ чea *џepmanъ лe лasъ* în naчe. Џepmaniĭ aȣ fostȣ totȣ-d'aȣna maĭ toлepanџĭ kъtpe aчeea desppe kape epa doвeditȣ kъ esistinџa лopȣ este o mape вътъmape nȣблikъ Dapȣ opientaлiĭ (tȣpчĭ) faвopizъ înkъ înmȣлџipea вpъбiiлopȣ; desppe aчeasta nȣ tpeбȣe sъ ne mipъmȣ; вedemȣ în opientȣ mȣлte лȣkpȣpĭ вizape, kape sîntȣ pezepвate timnȣлȣĭ вiitopȣ a'лe kopiџea.—

Kaȣzeлe nenopoчipiлopȣ ne mape.

Ȣn жȣpnaл шtiinџefikȣ se esnpimъ în aчest panoptȣ, în modȣлȣ ȣpmъtopȣ:

O kopaбie бine fъkȣtъ шi бine întpeџinȣtъ kape ȣmблъ ne peџiȣniлe kȣnoskȣte aлe mъpeĭ шi бine kîpmȣitъ npin oamenĭ de шtiinџe шi esnepiinџe, nȣ noate akȣm sъ se neapzъ în mape. Dap o mȣлџime de kopъбiĭ kape se nepdȣ, se nepdȣ de бȣnъ вoie; adekъ întokmaĭ kȣm se întîmnлъ kȣ ȣniĭ oamenĭ pъĭ kape aȣ kaseлe лop asiгȣpate în kontpa fokȣлȣĭ, лe anpindȣ însȣшĭ ka sъ npiimeaskъ de лa soчietatea d'asiгȣpape o sȣmъ maĭ mape de kît fъчea kasa лop; asemenea se întîmnлъ kъ ȣniĭ kanitanĭ de kopaбie nepdȣ din adinsȣ kopъбiiлe лop asiгȣpate în kontpa tȣtȣлop nenopoчipiлop ne mape, nȣmaĭ ka sъ npiimeaskъ de лa kasa d'asiгȣpape o sȣmъ maĭ mape de kît fъчea kopaбiea лop. Snpe aчestea, fak шi mîшeлiĭ, tpekȣ în kondiчiлe kopъбieĭ, kъ kopaбia a fost înkъpkatъ kȣ feлȣpimĭ de mъpfȣpĭ skȣmne шi kînd kopaбia s'a înekat, npetindȣ sъ îĭ se nлъteaskъ toate aчeste mъpfȣpĭ kape n'aȣ esistat. Ȣn лokȣ faвopaбiл nentpȣ asemenea snekȣлaџiȣne

este stpîmtoapea mъpeĭ din Флорida. Dъпе o statistікъ esaktъ, s'a пердвt în ачest локв în tpeĭ anĭ, de ла 1854 пъпъ ла 1856 пв maĭ пвцin de кît 189 коръбiĭ шi kasa d'asirвpape aв плътit пентрв пентрв ачесtе пердерĭ, свma imensъ de 298 milioane франчĭ.

Мвлtе коръбiĭ se înекъ шi se пердв din грешала капitanilорв în прівінца позіцівнеĭ лор în каре se aflв; maĭ кв seamъ fak mішкъріле апелор мъpeĭ нвмitе „Голfstpoem," o konfвziвne mape în калквлеле капitanilорв. În zilеле noastpe, Гвверпвл Англеz a лвat o мъсвpъ раціопавілъ спре a квноашtе шi a stвdia біне ачесtе мішкърі але апеĭ Очеапвлвĭ, adiкъ a opdonat къ toatъ корабіеа mapinъ вмблîndв пе mape, tpeбве съ арвнче din че în че în mape o stiклъ біне nечеtлвitъ în каре se aflъ o хîptie вnde este skpis пвмървл корьбіеĭ, asemenea шi локвл, zioa шi opa кînd s'a арвнкat stiклa; dintpe o mie de asemenea stiкле арвнкаtе, abia вna se гъсешtе, însъ ачестеа e destвл a da o deslвшipe despre мішкареа апеĭ Голfstpem кînd se фаче o компарацівне întpe локвл în каре s'a арвнкat stiклa шi локвл вnde s'a гъsit. Ачеаstъ metodъ se пвмешtе metoda хартеĭ мъpeĭ прin stiклъ.

Вn alt періквл каре амерінцъ корабіеа каре tpече mapea Атлантікъ мергъндв de ла Евpопа ла Америка, провine din гіецоi (glaçons) mapĭ каре se рвпе прimъвара de ла мвнцi din Гроенланд шi Snіцберген, kadв аколо în mape шi svnt порtaцĭ кътpe свdв к'o репеziчівне estpaopdinapъ (кьчi în adînчimеа мъpeĭ пъпъ вnde ажвнце пічіорв гіецоiлорв, апа мерце tot de вna de ла нордв ка съ se înкълzеаскъ). Asemenea гіецоĭ se погоаръ шi пъпъ ла градвл 45 ал лъцimеĭ нордiче шi аколо лîнгъ Голfstpoem se adвпъ ачешtĭ вагабонzĭ a'ĭ мъpeĭ шi fakв ачесtе локврĭ foapte періквлоase. Кьчĭ dakъ o корабіе аре пепорочіре къ dъ пе дрвмв întp'o noapte неввлоаsъ пе вnвл din ачесtе гіецоаe monstpe, este пердвtъ întp'вn moment ast-фелв къ пв pemîne nimікв dвпе вpma eĭ. În astfeл de kasв se вede къ ера ванорвл mape пвмit „Presidentв" каре s'a пердвt înainte кв кîцiва anĭ кв патрв svte de oamenĭ ast-фел къ нічĭ аквм пв se шtіе че a devenit. Мвлtе алtе вапоаре s'a fъкvt asemenea невъzвtе пе Очеанвл Атлантік fъръ съ шtіе чінева nimікв despre soapta лорв.

Este dap o прекавцівне mape пентрв корабіа каре мерце пе mapea Атлантікъ întpe Европа шi Америка, ка съ цie tot d'авна maĭ кътpe свd dap пв кътpe нордв, ка съ пв întîлнеаскв гіецоаіе періквлоase; dap fiind къ дрвмвл нордвлвĭ e maĭ апроапе, de ачееа внiĭ капitanĭ de корабіе îлв префере шi iaтъ къ еsпвне корабіа лор внвĭ mape періквл.

Dap dakъ în регівнiле нордiче mapea este періквлоасъ корьбіiлор din кавzа гіецоаіелор, în регівнiле mepidionaле sîntв алtе періквле пентрв корьбіĭ, adiкъ fopтвнĭ mapĭ кв tвнеtе шi гълцере. Maĭ кв seamъ mapea Караібікъ este вestitъ în рапортвл ачеsta. De ла 1809 пъпъ ла 1815, s'a apsв аколо 40 корьбіĭ de лініе Англеzе, 20 fpeгаtе шi 10 шалвпе tot d'ачесtе mapine, dap în чеĭ dвпе вpmъ 50 de anĭ, s'a aps în ачest локв tpъsnitе прin гълцере, 280 корьбіĭ dъ ръзвоiв din mapina рігалъ Англеzъ. Ла întîmпларea внвĭ tpъsnетв корабіа îndatъ îнчепе se арzъ în maĭ мвлtе локврĭ, atвнчĭ пв e скъпаре пентрв nimінеа каре se aflъ аколо.

Dapв în zilеле noastpe aв întpodвsв în mapina англеаzъ пе toatъ корабіа внв параtонepв (внв inspвmentв апъръторв în контра tpъsnетвлвĭ). Ачеств параtонepв iнвеntatв de кътpe Sir Villian Snov Harris, s'a аpъtatв foapte пвтерnікв în контра tpъsnетвлвĭ шi d'atвнчĭ încoaче пв se maĭ авde de пепорочіре пе mape продвse de tpъsnete.

Алtе întîmплърĭ пепорочitе se întîmплъ пе o корабіе пе mape dakъ n'аре o бвsoле бвнъ, atвнчĭ кьпitaнвлв este ръtъчitв în mizлоквлв мъpeĭ întokmaĭ ка внв bizitiв каре a пердвtв дрвмв. Бвsoлеле fabriкаtе аквмв în Англіеа пентрв корьбіĭ каре мергв пе очеанв, sîntв foapte esakte шi foapte пречіоase, dapв чере o mape пазъ шi atenцівне; кьчĭ чеа maĭ mікъ грешеалъ în обсервацівне, saв чеа maĭ mікъ пеглiженцъ, лe stpікъ. Аша s'a întîmплатв къ în епока бътъліеĭ de ла Крimеа, o корабіе de резбел s'a pъtъчitв пе mape fiindв къ прin неглiженца a бътвtв чіне-ва внв кvĭ de fepв лîнгъ локвлв вnde se aflъ бвsoле, кьчĭ квiвлв atpaцe пе magnетвлв бвsoлеĭ din дірекцівнеа sa шi фаче o mape konfвzівне. Asemenea o алтъ корабіе înкъркатъ кв apme s'a ръtъчitв; aічĭ mapfa корьбіеĭ (apma) a konfвziatв бвsoла sa. De ачееа în ваpoаре пвоĭ Атлантiче бвsoла se aflъ пвsе пе o tablъ tpanspepintъ пе вîpfвлв katapтвлвĭ челв mape, ка съ пв se svfepe нічĭ o inflвінцъ stpeinъ. (Ва вpma)

Тіпъpitв în Тіпографіа Колецівлвĭ Sf. Sava.